

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен «доктор» в Професионално направление 2.1. *Филология*, докторска програма «Български език»
на тема

ЛИНГВИСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА СЪВРЕМЕННАТА БЪЛГАРСКА ПОЛИТИЧЕСКА ТЕРМИНОЛОГИЯ

Автор: Кристияна Симеонова Симеонова, докторант към *Секция по терминология и терминография* на Института за български език «Проф. Любомир Андрейчин» – Българска академия на науките
Научен консултант: чл.-кор. проф. д.ф.н. Мария Попова
Рецензент: доц. д-р Димитрина Спасова Лесневская, катедра «*Чужди езици и приложна лингвистика*», факултет «*Международна икономика и политика*», Университет за национално и световно стопанство – София.

1. ОБЩО ОПИСАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд се състои от седем глави, заключение, източници на материала и библиография. Общият обем на труда е 315 стр. Източниците на материала включват 6 общи речници, 34 специални речници, енциклопедии, монографии. Представена е обширна библиография.

Трудът е добре структуриран: в увода, оформен като първа глава, са обосновани изборът на темата и нейната актуалност, във втора и трета глави се анализират основните метатермини в терминологичната теория, в следващите три глави са разгледани източниците за образуване на съвременната българска политическа терминология (БПТ), представена е нейната структура и лексикално-семантични отношения, в последната (седма) глава е направена характеристика на политическите термини в социолингвистичен и стилистичен аспект. Всяка глава завършва с общи изводи, които са обобщени в заключението.

2. АКТУАЛНОСТ И ЗНАЧИМОСТ НА ТЕМАТА

Няма съмнение, че избраната тема е актуална, като се има предвид динамичното развитие на съвременната българска политическа терминология, изискващо задълбочен лингвистичен анализ, стандартизиране и регулиране. Значимостта на темата е очевидна и се обуславя от фактори от езиков и социолингвистичен характер. От една страна, българският политически език активно се демократизира, като формалните и неформалните езикови регистри се смесват и се наблюдава тенденция към движение от формален към неформален стил, от друга – политическата комуникация масово навлиза в ежедневието на хората в България чрез електронните медии. В епохата на глобализацията политическите термини постоянно се обновяват в международен мащаб, при което възниква необходимостта от периодичен преглед на интернационализмите и новите заемки, тяхното съпоставяне и синхронизиране. Освен това актуалността на темата е безспорна поради факта, че цялостни лингвистични изследвания върху създаването и системността на съвременната българска политическа терминология липсват.

3. ПРЕДМЕТ НА ИЗСЛЕДВАНЕ, ЦЕЛИ, ЗАДАЧИ, ИЗТОЧНИЦИ

Предмет на изследването е българската политическа терминология в периода след Втората световна война с акцент времето след 10 ноември 1989 г., като се анализира значението на термините именно в периода след прехода – т.е. в сегашния обществено-политически период. Целта на дисертационния труд е цялостно представяне на съвременната българска политическа терминология (БПТ) като специализирана лексикална подсистема на българския книжовен език. Целта е постигната с изпълнението на поставени осем конкретни задачи, като е посочен приносът в езиковедски, дидактически и приложен аспект.

Материалът на изследването е достатъчно голям по обем и разнообразен по съдържание и стил (включени са официално-деловия, научния и публицистичния функционални стилове) – около 2500 термина, терминоелементи и названия, ексцерпирани от официални политически документи, учебници, речници, енциклопедии, монографии, периодичен печат, електронните медии, което дава възможност за прецизно формулиране на БПТ като система и структура.

4. МЕТОДИКА, ПОДХОДИ, ЦЯЛОСТНО ПРЕДСТАВЯНЕ НА СЪВРЕМЕННАТА БЪЛГАРСКА ПОЛИТИЧЕСКА ТЕРМИНОЛОГИЯ

Приложен е синхронният подход в съчетание с методи на компонентния анализ за семантично разлагане на семи и на словообразователния анализ. Посочените изследователски подход и методи са сполучливо подбрани и водят до реализиране на поставената задача. Дисертационният труд се базира на основните теоретични разработки на наши и чуждестранни учени в областта на терминологията – фундаменталния научен труд «Теория на терминологията» (2012 г.) на М. Попова, трудовете на Е. Пернишка, Д. Благоева, С. Колковска, М. Симеонова, М. Виденов, В. Мурдаров, Цв. Аврамова, Цв. Георгиева, Е. Петкова, В.П. Даниленко, В.А. Татаринев, В.М. Лейчик, И.А. Стернин, Д.С. Лотте и др.

В Увода (с.7 – 20) е представена темата, като е направен кратък обзор на научните изследвания в сферата на българския обществено-политическия език, определени са целите, задачите, методите и подходът на проучването.

Във втора глава «Обща теоретична постановка» (с.21 – 40) са разгледани метатермините *термин*, *терминоелемент*, *терминологична лексика*, *терминология*, основните изисквания към научния термин, както и ключовите понятия *обществено-политическа лексика*, *обществено-политическа терминология*, *език на политиката*. Изтъква се връзката на политическата терминология с *идеологията*, като се разглежда дискусияният въпрос за *идеологическия компонент* в структурата на политическия термин. Засягането на този въпрос в труда е приносен момент, тъй като в наши дни *идеологизираността* на политическата терминология е неизменен център на внимание и дискусии в рамките на социолингвистиката и стилистиката.

В трета глава «Терминологична номинация» (с.41 – 160) са обяснени метатермините *терминообразуване* и *терминологична номинация*; анализират се начините и средствата за терминологична номинация в съвременната БПТ: лексикално-морфологичен, лексикално-семантичен и лексикално-синтактичен, техните подвидове и разновидности. Авторката се придържа към по-широкото разбиране на термина *терминообразуване*.

различен по значение от понятието *словообразуване* (гледище на М. Попова, Я. Хорецки и др.). Възприета е теорията на М. Попова, според която терминът *терминологична номинация* е последният лингвистичен етап от терминообразуването. Изтъква се, че най-използваните семантични техники за терминологична номинация са метафората и метонимията. Формално-структурните модели на термините-словосъчетания са разгледани обстойно въз основата на класификационна схема на тези модели, разработена от М. Попова в труда ѝ «Термини и словосъчетания» (1985 г.).

Прави впечатление е рудераността на авторката, която с широта и научна строгост коментира различните терминологични процеси като *терминологизация* и *ретерминологизация*, *универбиране*, *абрeвиация* и др., анализирайки ги с максимална лингвистична прецизност. Теоретичните разсъждения са онагледени с богата палитра от разнообразни и интересни примери.

Четвърта глава «Източници за образуване на термини и терминоеlementи в съвременната българска политическа терминология» (с.161– 194) е посветена на образуването на политически термини чрез чуждоезикови средства (заемане на готови термини, калкиране) и съвместно използване на чуждоезикови и домашни средства. Авторката анализира детайлно съвременните понятия *глобализация* и *европеизация*, като определя мястото на заемките, чуждиците и интернационализмите в съвременния български политически дискурс.

В пета глава «Структурна характеристика на термините и терминоеlementите в съвременната българска политическа терминология» (с. 195 – 212) вниманието е насочено към структурата на БПТ, подразделяща се на четири вида: непроизводни думи, производни думи, сложни думи и словосъчетания.

В шеста глава «Лексикално-семантични отношения в съвременната българска политическа терминология» (с.213 – 255) се дефинира понятието *многозначност* и се прави характеристика на *многозначните термини*, разглеждат се омонимията, синонимията, антонимията и паронимията. Интерес будят разсъжденията на авторката относно преднамереното и съзнателно смесване на пароними в съвременния политически дискурс. Тази тенденция към по-голяма образност и емоционалност авторката справедливо

свърза с общата демократизация и либерализация в езика на политиката, медиите и обществения живот.

В седма глава «Терминология и общество» (с.256 – 267) се анализира оценъчният компонент в структурата на политическия термин, който играе ролята на социолингвистичен маркер. Оригинални и интересни са разсъжденията и коментарите на авторката относно колебанията в социалните конотации на политическата терминология. Съгласна съм със заключението на авторката, че привнасянето на идеологически и оценъчен компонент в политическата терминология обогатява езика на политиката.

В Заключението (с. 268 – 271) се правят обобщени изводи за съвременната българска езикова политика, за характера на развитието на българския политически дискурс, за взаимодействието между национално и интернационално, както и за българската културна политика като цяло.

Следват Източници на материала (с.272 – 276) и Библиография на български и руски езици (с.277 – 315).

5. НАУЧНИ И НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ

Считам, че задачите, които си е поставила авторката, са отлично изпълнени. Дисертационният труд представлява първо цялостно езиковедско изследване на съвременната българска политическа терминология като специализирана лексикална подсистема на българския книжовен език.

За първи път се дава цялостна лингвистична характеристика на съвременната българска политическа терминология, като авторката утвърждава Българската терминологична школа на чл.-кор. проф. д.ф.н. Мария Попова, бидейки нейна възпитаничка и ревностна последователка.

Изследвана е връзката на българската политическа терминология с общонародния език, което е приносен момент във функционалната стилистика.

Разработката представлява теоретичен модел за преподаване на съвременния български политически дискурс, в частност политическата терминология.

Цялостно са очертани най-характерните процеси в съвременното българско терминообразуване, прави се оригинална характеристика на

отношението *терминология – общество*, което е приносен момент в социолингвистиката.

Дават се ценни препоръки за българската терминография, в частност за извършване на практически дейности по нормализацията, унификацията и стандартизацията на новата българска политическа терминологична система.

6. АВТОРЕФЕРАТ

Авторефератът в обем от 50 стр. представя в синтезиран вид научното изследване. В Списъка на публикациите по темата на дисертацията са заявени 19 публикации, подредени в хронологичен вид. Това са статии в научни сборници и списания, а така също доклади от международни научни конференции. Внутрителната бройка на публикациите показва високото научно равнище на авторката.

7. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Считам, че дисертационният труд на Кристияна Симеонова утвърждава и развива българските научни постижения в областта на терминознанието. Въз основа на всичко, казано дотук в моята рецензия, убедено препоръчвам на Кристияна Симеонова да се присъди образователната и научната степен «доктор».

София, 4.07.2016 г.

Рецензент:

/доц. д-р Димитрина Лесневская/